

Uued teadusdoktorid

Liis Sabre

10. septembril 2013 kaitses TÜ närvikliiniku doktorant ja TÜ Kliinikumi närvikliiniku resident Liis Sabre filosoofiadoktori väitekirja „Epidemiology of traumatic spinal cord injury in Estonia. Brain activation in the acute phase of traumatic spinal cord injury“. Juhendajad olid professor Toomas Asser ja dotsent Janika Kõrv TÜ närvikliinikust ning dr Tiina Rekand Haukelandi Ülikoolihaiglast. Oponeeris professor Jean-Jacques Wyndaele Antwerpeni Ülikoolihaiglast.

Uuringu tulemustest selgus, et Eestis saab igal aastal seljaajutrauma (SAT) 39,7 isikut 1 000 000 inimese kohta ehk umbes 500 inimest aastas. Euroopas on see suurim haigestumus. Eestis on ohvriteks 16–30aastased mehed, kes kukuvad kõrgusest või saavad viga autoavariis. Oluline traumapõhjus on noortel ka sporditrauma, millest 90% on tingitud sukeldumisest. Eestis on peaaegu pooled patsiendid trauma saamise ajal alkohoolses joobes.

SAT järel tekivad ümberkorraldused peaaegu ning aktivatsiooni-muster muutub selle järgi, kas patsient paraneb või mitte. Uurimistöö teise osa tulemusel selgus, et paranejatel on funktsionaalse magnetresonantstomograafilise uuringu alusel esimestel traumajärgsetel kuudel peajukoore aktivatsioon laialdasem ja intensiivsem kui mitteparanejatel ning võib arvata, et see on SAT-patsientide paranemise võimalik ennustaja.

Merit Lamp

19. septembril 2013 kaitses Merit Lamp filosoofiadoktori väitekirja „Genetic susceptibility factors in endometriosis“. Juhendajad olid prof Helle Karro TÜ naistekliinikust, prof Raivo Uibo TÜ bio- ja siirdemeditiini instituudist ning prof Andres Salumets TÜ bio- ja siirdemeditiini instituudist ning TÜ naistekliinikust. Oponent oli prof Krina Tynke Zondervan Oxfordi Ülikoolist.

Endometrioos on kompleksne haigus, mille kujunemises on tõenäoliselt roll nii geneetilisel eelsoodumusel, immuunsüsteemi häiretel kui ka keskkonnateguritel. Endometrioosi riski mõjutavate geenide kindlakstegemine annab teavet haiguse arengus osalevate mehhanismide kohta ning võimaldab välja töötada efektiivsemaid diagnoosimis- ja ravimeetodeid. Uuringu tulemused näitasid, et eelsoodumust endometrioosi tekkeks võivad mõjutada kümnest testitud geenist viis, mille kodeeritavad valgud osalevad östrogeenide sünteesis (17 β -hüdroksüsteroide dehüdrogenaas 1) ja toimes (östrogeeni retseptor β), koe remodelleerimises (maatriksi metalloproteiinaasid 2 ja 9) ja veresoonte kasvus (vaskulaarne endoteliaalne kasvufaktor). Östrogeeni retseptor α kodeeriv geen on aga enam seotud naistel esineva viljatusega. Lisaks selgus, et uuritud antikehi ei saa kasutada endometrioosi diagnostilise markerina, kuna nende sisaldus haigete ja tervete naiste seerumis on sarnane. Töö andis uut teavet endometrioosi geneetilise tausta kohta.

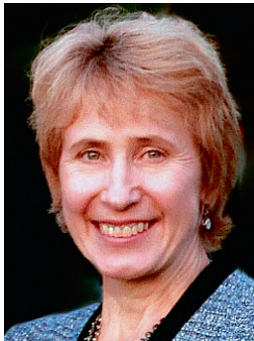

Erik Salum

1. oktoobril 2013 kaitses Erik Salum väitekirja „Beneficial effects of vitamin D and angiotensin II receptor blocker on arterial damage“. Tööd juhendasid prof Jaan Eha TÜ kardioloogia kliinikust, prof Mihkel Zilmer ja vanemteadur Jaak Kals TÜ bio- ja siirdemeditiini instituudist ning vanemteadur Priit Kampus TÜ kardioloogia kliinikust. Oponent oli prof Peter M. Nilsson Lundi Ülikoolist.

Uurimuse tulemusel leiti, et eksperimentaalses diabeedimudelil oli arterikahjustuste varajasteks tunnusteks aordi suurenenud jäikus ning elastsete kiudude halvenenud struktuurne terviklikkus. Aordiseinas olid kuhjunud glükeerimise lõpp-produktid, millega kaasnes oluline oksüdatiivse stressi taseme tõus ning süsteemse antioksidantse vastuse nõrgenemine. D-vitamiini lisamanustamisel paranesid aordiseina struktuurset kahjustust, vähenes koevalkude glükeerimine ja oksüdatiivse stressi tase ning paranes antioksidantne vastus. Samal määral vähendas diabeedimudelil aordiseina struktuurset muutusi angiotensiin II retseptori blokaatori telmisartaani manustamine, mis lisaks vähendas aordi jäikust.

Uued teadusdoktorid

Maire Karelson

8. oktoobril 2013 kaitses Maire Karelson filosoofiadoktori väitekirja „Vitiligo: clinical aspects, quality of life and the role of melanocortin system in pathogenesis”. Tööd juhendasid prof Külli Kingo TÜ nahahaiguste kliinikust ning prof Sulev Kõks TÜ bio- ja siirdemeditiini instituudist. Oponendiks oli prof Andris Rubins Läti Ülikoolist.

Vitiliigo kahjustab melanotsüüte ning põhjustab koldelist pigmendikadu nahas, karvades ja limaskestades. Uurimus näitas, et 81%-l haigetest esineb kliinilise vormina harilik vitiliigo. Selgus, et perekondliku vitiliigoga haigetel on suurenenud risk harilikule vitiliigole vormi väljakujunemiseks varases haigusjärgus ja naissugu on oluliseks riskiteguriks ulatusliku depigmentatsiooni tekkel sporaadilistel juhtudel. Näidati, et vitiliigo mõju elukvaliteedile on täiskasvanutel väike. Elukvaliteedi halvenemine on vitiliigohaigetel seotud haigestumisega varasemas eas, ulatusliku pigmendikaoga, haiguse progresseerumise ja depigmentatsiooniga labakätel.

Näidati, et melanokortiinisüsteemi geenide ja signaaliülekanne sellelt süsteemilt pigmentatsiooniensüümidele osalevate geenide ekspressioon on vitiliigohaigete visuaalselt kahjustamata nahas suurenenud. See viitab normaalse pigmentatsiooni taastamise kompensatoorse mehhanismi olemasolule haiguskolletes.

Uurimus tõestas, et melanokortiini süsteemi geenide ekspressioon on vitiliigo korral muutunud.

Kuldar Kaljurand

18. oktoobril 2013 kaitses Kuldar Kaljurand filosoofiadoktori väitekirja „Prevalence of exfoliation syndrome in Estonia and its clinical significance”. Töö juhendaja oli dotsent Päivi M. Puska Helsingi Ülikoolist. Oponeeris prof Eija Vesti Turu Ülikoolist.

Eksfoliatsiooni sündroom (EXS) on eestlaskuv krooniline haigusseisund, mida iseloomustab fibrillaarse ekstratsellulaarse materjali progresseeruv kuhjumine silmamuna eesmises segmendis. Eksfoliatiivset materjali on leitud ka väljaspool silmamuna: tagumistes tsiliaararterites ja vorteksveenides, aga ka vistseraalsete elundite sidekoes. Katarakti esineb sagedamini EXS-patsientidel. EXSi patsientidel on sarvkesta endoteeli rakkude tihedus väiksem võrreldes EXSigaga haigetega. Uuringu tulemustest selgus, et EXSi levimus Eestis üle 50aastastel on 25,5%. Kahepoolne haaratus sedastati 33,3%-l EXSigaga patsientidest. EXSi esinemissagedus suurenes oluliselt vanuse kasvades. Kataraktioperatsioonile saabunuil oli EXS opereeritavas või kaassilmas 35,4%-l juhtudest. Ei leitud kahes uuringurühmas olulisi erinevusi lõikuseelses sarvkesta endoteeli raku- tiheduses. Keskmise tsentraalne raku- tihedus oli EXSigaga ja selle sündroomita patsientidel vastavalt 2543 (\pm 417) ja 2594 (\pm 519). Ühe kuu möödudes operatsioonist oli tsentraalse ja paratsentraalse endoteeli rakutihedus vähenenud vastavalt 18,1% ja 12,3% EXSi-haigetel ning 11,6% ja 6,6% EXSi patsientidel. Kuigi mitte statistiliselt oluliselt, oli sarvkesta endoteeli vähenemine väljendunud EXSi-haigetel.

Raido Paasma

8. novembril 2013 kaitses Raido Paasma filosoofiadoktori väitekirja „Clinical study of methanol poisoning: handling large outbreaks, treatment with antidotes, and long-term outcomes”. Tööd juhendasid prof Joel Starkopf TÜ anestesioloogia ja intensiivravi kliinikust, prof Aleksandr Žarkovski TÜ bio- ja siirdemeditiini instituudist, prof Dag Jacobsen Oslo Ülikoolist, dr Knut Erik Hovda Oslo Ülikooli haiglast. Oponent oli dotsent Kaarlo Hoppu Helsingi Ülikoolist.

Doktoritöös on lisaks Eesti metanoolimürgistuse patsientide analüüsile kogutud andmeid metanoolimürgistuste kohta ka teistest riikidest. See on unikaalne rahvusvaheline toksikoloogia-andmebaas, mis võimaldas kindlaks teha ja analüüsida metanoolimürgistuse prognoosi määravaid tegureid. Oodatavalt ilmnes, et patsientide sügav teadvushäire ning vere madal pH-tase haiglasse jõudmisel olid peamised halba ravitulemust ennustavad näitajad. Olulise uue teadmisenä lisandus arusaam, et patsiendi võime hüperventileerida mürgistuse tõttu tekkinud atsidoosi kompensatsiooniks määrab oluliselt haige prognoosi. Rahvusvaheline andmebaas võimaldas analüüsida ka kahe erineva antitoodi – etanooli ja fomepisooli – efektiivsust metanoolimürgistuse ravis. Tulemuste põhjal võib fomepisooli pidada mõnevõrra eelistatumaks, lisaks on tema manustamine lihtsam ning turvalisem.